

RAMAZAN AYI VE ORUÇ HAKKINDA -3-

(...düenden devam)

Buralarda yaşayanların, altı ay oruç tutmaları elbette mümkün olmadığı gibi, altı ayda bir kez sabah ve bir kez de akşam namazı kılmaları da ma'kul olamaz. Yüce Allah, normal bölgelere göre hükmünü bildirmiş, normal şartların dışında kalan konuları, müslümanların ictihadlarına bırakmıştır. Esasen asırlarca önce bazı İslâm bilgileri, bu mes'eleye cevap vermişlerdir. Nûru'l-İzâh şerhi Merâkî'l-Felâh'ta şöyle deniliyor: "Güneşin batar batmaz doğduğu ülkeler vardır. Burada namazın sebebi olan vakit bulunmadığı için yatsı ve Vitr namazları yoktur. Ancak bir sene kadar uzun sürecek Deccâl günlerinde namaz vakitleri takdir edilir. Yani namaz vakitleri için belirli sâatler ayrılır, namazlar o sâatler içinde kılınır. Alım, satım, oruç, hac ve iddet gibi mes'elelerde de takdîre göre hareket edilir." [1]

Buhârî ve Müslim'in rivâyet ettikleri bir hadîs-i şerîfe göre hava bulutlu olduğu zaman Ramazan ayı ve bayram günü takdirenden belirlenir [2] . Hava bulutlu olduğunda oruca başlama ve bayram günü takdirenden belirlendiğine göre, namaz vaktini gösteren güneş hareketinin belli olmadığı kutup bölgelerinde de ibâdet vakitleri takdirenden belirlenir.

Tabî Şürûnbilâlî'nin: "Gündüzü uzun yerlerde Yatsı ve Vitr yoktur" sözü ya kendisinin veya kendisi gibi düşünenlerin görüşüdür. Gündüzü böyle uzun süren yerlerde yatsı ve vitr, akşam namazı ile cem'edilerek kılınır. Ama böyle uzun yerlerde ve özellikle kutup bölgelerinde oruç, ya Kur'ân'ın indiği kent olan Mekke sâatine veya o bölgeye en yakın olan normal vakitlerin cereyan ettiği ülkeye kıyasen tutulur. Kutup bölgelerinde namazlar da belirlenecek sâatlerde kılınır. Biz vaktiyle bu görüşümüzü İlmihalimize yazmıştık. Sonradan Menâr'a baktığımızda Reşîd Rızâ'nın da aynı kaniya vardığını gördük [3] .

Ramazan Hakkında Bazı Hadîs Meâlleri:

1. Yüce Allah buyurdu: *"Âdemoğlunun bütün ameli kendisi içindir, yalnız oruç benim içindir; onu ben ödüllendireceğim. Oruç (kötü işlere karşı insanı koruyucu) bir kalkandır. Biriniz oruç tuttuğu gün, kötü söz (zinâya, günâha dair söz) söylemesin, bağırıp çağırmasın. Biri kendisine söverse: 'Ben oruçluyum, ben oruçluyum!' desin. Muhammed'in nefsi elinde bulunan Allah'a andolsun ki oruçlunun ağzının kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur. Oruçlu için iki sevinç*

vardır: Orucunu açtığı zaman orucunu açmakla sevinir; Rabbine kavuştuğu zaman da orucuyla sevinir.” [4] Buhârî'nin başka bir rivâyetinde, bu Kudsî Hadîste şu ilâve vardır: *“(Oruçlu,) Benim için yemesini, içmesini ve şehvetini bırakır. Oruç benim içindir. Onu ben ödüllendireceğim. Yapılan iyiliğe on kat sevap vardır.”*

2. *“Ramazan girdiği zaman gök (yani cennet) kapıları açılır, cehennem kapıları kapatılır, şeytân zincire vurulur.”* [5]

3. *“Cennette Reyyân adında bir kapı vardır. Ondan yalnız oruç tutanlar girer, başkaları giremez. ‘Oruç tutanlar nerede?’ diye çağırılır. Oruçlular kalkarlar, (kapıdan) içeri girerler. Onlar girince kapı kapanır, o kapıdan onlardan başkası giremez.”* [6]

4. *“Kim inanarak ve Hak rızası için kalkıp Kadir gecesini namaz kılsa geçmiş günâhı affedilir ve kim inanarak ve Hak rızası için Ramazanda oruç tutarsa geçmiş günâhı affedilir.”* [7]

Muhammed İzzet Derveze, hadîslerden yararlanarak orucun hükümlerini şöyle özetlemiştir:

1. Hayız, nifâs halinde bulunan kadınlar, oruçlarını yer, başka günlerde tutarlar[8] .

Rivâyetlerde ayız ve nifas halindeki kadınların namaz kılamayacakları, oruç tutamayacakları, ancak daha sonra bu ibâdetlerini kazâ edecekleri yer almaktadır. Bu rivâyetler, dinin rûhuna uygun değildir. Çünkü kadınların bu durumu, kendi arzularıyla oluşan bir hal değil, kendilerinin hiç de istemedikleri bir özürdür. İslâmda özürlü, her vakit için abdest alarak namazını kılabilir, ibâdetini yapar.

Oruç âyetinde de hastalara oruçlarını yeme izni verilmektedir, ama oruç tutmak isterlerse buna engel konmuyor, hattâ bunun daha da makbul olacağı sözeliminden anlaşılıyor. Şimdi bu kadınların durumu bir özür hali olduğuna göre bunlar, isterlerse oruçlarını tutabilir, namazlarını da abdest alarak kılabilirler. Bunların hükmü, özürhâlinin hükmüdür. Hiç kimse özründen ötürü cezâlandırılmaz. Bir kadın 3-5 gün sürecek özrü için her ay namazını bırakırsa hem huzursuzluk

hisseder, hem de namazdan geri alıştır. Ben Peygamber'e dayandırılan bu rivâyetlerin, onun tarafından söylenmiş olduğuna inanmıyorum. Çünkü öyle olsaydı, Kur'ân, hayızlı kadının namaz kılamayacağına, oruç tutamayacağına işaret ederdi. Hiçbir yerde böyle bir işaret yoktur. Öyle ise bunların hükümleri, özörlölerin hükümleridir. Oruç tutamayacaklar diye bir hüküm yoktur.

2. Gebe ve emzikli kadınlar da oruçlarını yiyebilirler. Ancak bunların yedikleri gün için fidyeye verecekleri yahut başka günlerde oruçlarını kazâ edecekleri hususunda ihtilâf vardır [9] .

3. Oruçlarını yemeğe ruhsat verilenler, bunları kazâ ederken ard arda tutmak zorunda değildirler. Aralıklı kazâ edebilirler [10] .

4. Oruç yemeyi mübâh kılan hastalık ve seferin sınırını belirleyen bir hadîs bulunmamıştır. Müfessirlere göre hastalık, kişiye zarar verecek, ya da hastalığın artmasına sebeb olacak durumlar, oruç yemeyi mübâh kılar [11] . Seferin sınırına gelince bu, mezheplere göre değişir. Kimine göre gidilecek mesafe sekiz fersah, kimine göre onaltı fersah, kimine göre de yirmidört fersaktır. Fersah, takriben yaya olarak 1,5 saatlik yoldur.

5. Oruca dayanabilmek için gece sahura kalkmak sünnettir. Hz. Peygamber (s.a.v.) *“Sahur yemeği yeyiniz, çünkü o, mübârek gıdadır”*

demiştir

[12]

6. Yatsı namazından sonra terâvîh namazı kılmak sünnettir. Bunun kaç rek'at olduğu hakkında ihtilâf vardır. Sekiz ile yirmi rek'at arasında değişir.

7. Unutarak yemek, içmek orucu bozmaz.

8. İstemeyerek kusmak orucu bozar, kazâ etmeyi gerektirir[13] .

9. Gündüzün ihtilâm olmak yahut cünüp iken yıkanmadan sabaha girmek orucu bozmaz[14] .

10. Kan aldırmanın orucu bozup bozmadığında ihtilâf vardır[15] . Ancak oruçluyu zayıf düşürecekse kan aldirmek mekrûhtur [16]

11. Sürme çekmek orucu bozmaz[17] .

12. Ağıza, buruna su verirken ihtiyaten mübâlağadan kaçınmak lâzımdır[18] .

13. Hiç iftâr etmeden üst üste oruç tutmak yasaklanmıştır[19] .

14. Cimâ‘ (cinsel ilişki) orucu bozduğu gibi kasten yapana kazâ ve keffâret gerekir. Keffâret ya iki ay üst üste oruç tutmak, ya bir köle âzâdetmek, ya da altmış fakiri doyurmaktır [20] .

Kur’ân’ın temel prensiplerinden biri de cezânın, işlenen suça denk olması gereğidir. Bir günlük oruç bozma cezâsının, altmış bir gün ard arda oruç tutma cezâsıyla cezâlandırılması, Kur’ân’ın bu temel prensibine aykırıdır. Kur’ân’da yer almayan bu keffâret mes’elesini biraz sonra izah edeceğiz.

15. Hz. Peygamber (s.a.v.) Ramazan ve Kurban bayramı günlerinde oruç tutmayı men’etmiştir[21]

16. Hz. Peygamber (s.a.v.), mü’minleri Allah’a yaklaşmak için Ramazan Ayı dışında nafîle oruç tutmaya teşvik etmiştir: Receb, Şa’bân ve Muharrem aylarında yahut bu ayların bazı günlerinde, özellikle Âşûrâ gününde, Şa’bân’ın ortasında, Ramazandan sonra giren Şevvâl ayının altı gününde, Zî’l-hiccenin ilk dokuz gününde, her ayın üç gününde, bir rivâyete göre her ayın 13, 14 ve 15. günlerinde oruç tutmağa teşvik etmiştir. Yıl boyunca oruç tutmaktan men’etmiştir: “Or

uç da tut, iftar da et. Çünkü bedeninin, senin üzerinde hakkı vardır, âlienin senin üzerinde hakkı vardır, gözlerinin senin üzerinde hakkı vardır”
buyurmuştur

[\[22\]](#)

[1] . Ebû'l-İhlâs Hasan ibn 'Ammâr eş-Şurunbilâlî, Merâkî'l-Felâh: s. 53

[2] . Buhârî, Savm: 5, 11; Müslim, Sıyâm: 6, 9, 17; Ebû Dâvûd, Savm: 4, 6, 7; Tirmizî, Savm: 2; Nesâî, Sıyâm: 9-13, 17; İbn Mahce, Sıyâm: 7;...

[3] . Tefsîru'l-Kur'ân: 2/163

[4] . Buhârî, Savm: 9. bab.

[5] . Buhârî, Savm: 5. bab.

[6] . Buhârî, Savm: 4. bab.

[7] . Buhârî, Savm: 6. bab.

[8] . et-Tâc: 2/88

[9] . et-Tâc: 2/87

[10] . et-Tâc: 2/88-89

[11] . İbn Kesîr; Hâzin; Tabresî.

[12] . et-Tâc: 2/67

[13] . et-Tâc: 2/78

[14] . et-Tâc: 2/82

[15] . et-Tâc: 2/82-83

[16] . et-Tâc: 2/83

[17] . et-Tâc: 2/83

[18] . et-Tâc: 2/81

[19] . et-Tâc: 2/79-80

[20] . et-Tâc: 2/77

[21] . et-Tâc: 2/97

[22] . et-Tâc: 2/100-115

(devamı yarın..)